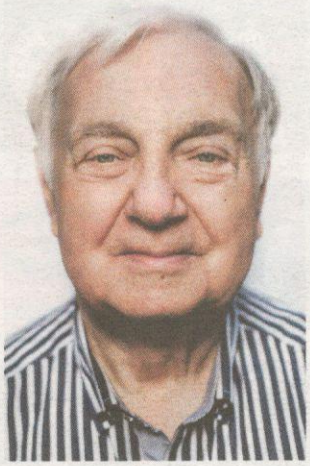

ROSTISLAV VANĚK (71)

Klasik českého grafického designu se narodil v roce 1945 a vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v ateliéru prof. Karla Svolinského. V letech 1976 až 1985 vedl výtvarnou redakci nakladatelství Československý spisovatel. Knižní typografii se věnuje dosud. Do povědomí veřejnosti se dostal v 80. letech zejména coby autor informačního systému pražského metra. Vytvořil také první manuály korporátní identity Československé obchodní banky, je spoluautorem vizuálního stylu Českých aerolinií, grafickou podobu dal například i zasedání Mezinárodního měnového fondu. V letech 2001 až 2014 působil na pražské Vysoké škole uměleckoprůmyslové, kde stál v čele ateliéru Grafický design a vizuální komunikace. V roce 2008 založil typografické studio Signature Type Foundry, jež vede dodnes – je autorem písem Clara Sans, Meridianus, Haven, Corridor, Fenomen a řady dalších.
Letos v březnu byl uveden do Síně slávy v rámci cen Czech Grand Design. Byl dvakrát ženatý, má syna a dceru.

zvalo. Kdyby mě požádali, abych to předělal tak, aby mohli panely nasvěcovat a nikoli prosvěcovat, určitě by se to dalo vyřešit. Jediné, co dodnes zůstalo původní, je vlastně ta základní naváděcí informace, oranžová první řádka na tabulích. A myslím, že je docela originální. My jsme tehdy nic neznali, protože jsme se nikam nedostali. Na vlastní oči jsem do té doby viděl jen metro v Miláně, kde jsem byl v osmašedesátém roce čtrnáct dnů. Během okupace.

Co jste dělal během okupace v Miláně?
Bylo mi tehdy třiadvacet, prostě jsem využil prvního otevření hranic a odjel do Itálie. No a v Benátkách jsem se dočetl v novinách: „Praga occupata."

Proč jste tehdy nezůstal v zahraničí?
Telefonoval jsem s rodiči a rozhodl jsem se vrátit. Už předtím přišli o sestru…

Emigrovala?
Ne, zemřela na následky nehody na motorce. Takže jsem byl jediný, kdo se mohl o rodiče postarat. Vůbec jsem tehdy nevěřil, že by se odtud Rusové mohli někdy hnout, a bylo mi jasné, že už by mě rodiče nemuseli nikdy vidět.

Trvalo to, to je pravda, ale nakonec se hnuli a hranice se otevřely. Kde jste vlastně na svých cestách po světě narazil na nejhorší informační systém v dopravě?
To bych asi neměl říkat. Ale dobře: v Lausanne mají takové jednoduché metro a to má opravdu podprůměrný vizuální styl. Představte si, že právě v Lausanne je vynikající umělecká škola ECAL! A přesto je ta práce s orientačním systémem tak špatná, až mi to vyrazilo dech.

Když jsme u té školy, stále ještě vyučujete na UMPRUM?
Ne, před třemi lety jsem ateliér opustil a jsem na volné noze.

Bavilo vás předávat zkušenosti studentům?
Velice. Se studenty jsem vždycky vycházel senzačně. Pořád za mnou chodí, stále se scházíme, vzpomínáme, cestujeme…

Proč jste toho tedy nechal?
Na UMPRUM má každý student vlastně jen jednoho pedagoga, který studenta přijal a vede ho od prvního až do posledního ročníku. Vždycky jsem studentům tvrdil, že grafik by měl strávit jeden semestr na designu, jeden na textilu a jeden na architektuře. Z hlediska progrese je to jediná možná cesta. Čím víc toho o vizuálním světě budete vědět, tím větší šanci na uplatnění budete mít. Své hranice můžete překonat jen tehdy, když se inspirujete všemi ostatními obory. Jak já jsem si přál, aby mým studentům nějaký jiný pedagog vyprávěl třeba o tom, jak vzniká obraz! Aby dostali ještě jiný, další pohled na svět. Ale ačkoli jsem jim to nabízel, málokdo to udělal. I to mě dovedlo k rozhodnutí, že už jsem svou historickou úlohu splnil a přenechám to někomu jinému. Za minulého režimu se všichni smáli pedagogům, kteří byli na škole dvě desítky let. Nerad bych je následoval.

Na jaké své dílo jste nejvíc hrdý?
Já spíš rád vzpomínám na prostředí a lidi, s nimiž jsem pracoval. Moc rád jsem dělal například plakáty pro Uměleckoprůmyslové museum, protože zadavatel byl vzdělaný, laskavý a tolerantní. Prostě ideál. A pak samozřejmě knihy. Graficky jsem upravil víc než tisíc knížek a minimálně za padesát z nich jsem dostal nějaké ocenění nebo čestné uznání. Ale za nejprestižnější práci, kterou jsem kdy dělal, považuji asi plakáty pro Bienále Brno. Konalo se vždy jednou za dva roky a já jsem třikrát po sobě vyhrál soutěž. Vítěz předchozího ročníku byl totiž vždy automaticky vyzván k účasti v tom dalším. Ale když jsem vyhrál už potřetí, přišel za mnou pan ředitel Jiří Hlušička, vynikající teoretik a bezvadný člověk, a přátelsky mi řekl, že už mne příště nevyzvou. Už to totiž začínalo vypadat, že to máme domluvené, a ostatní vyzvaní výtvarníci ztráceli motivaci. Ale bylo to velmi příjemné, všichni kolegové grafici to pozorně sledovali, takže pochopitelně věděli, že můj návrh zvítězil… Bylo to v podstatě skoro jako teď ta Síň slávy Czech Grand Design.

Co jste cítil, když jste se dozvěděl, že budete uveden do Síně slávy?
Zavolali mi někdy v lednu, tak jsem se uklidňoval, že si to za ty tři měsíce třeba rozmyslí.

Tohle jste si vážně myslel?
Samozřejmě že jsem byl rád, je to hezké ocenění, ale na druhou stranu vím o mnoha jiných výtvarnících, kteří mne ten večer mohli nahradit – a já bych se ani nezlobil. Já jsem velký trémista a na vlnu zájmu médií, která s oceněním přišla, jsem nebyl nijak připraven. Vlastně jsem z ní byl zděšen. Dokonce jsem odmítl jedno televizní vystoupení, i když mě půl hodiny přemlouvali. Vůbec jsem si nedokázal představit, co bych tam povídal, navíc to bylo přímo v den vyhlašování cen… Já jsem se dožil vysokého věku i bez vystoupení v televizi. Ocenění je to hezké, ale život jde dál. Větší radost než nějaké ocenění za mou práci mi dělá ta práce samotná. A klid, který na ni mám. «